

Ölülere Telkin Etmek

Selefi görüşü üzere olduğunu idda edenler, ölülere telkin vermeyi kabul etmezken, Selefi görüşü üzere olduğunu iddia edenlerin görüşlerinin kaynaklarından biri olan büyük imamımız ve şeyhülislam dedikleri İbn Teymiyye, ölülere telkin vermeyi kabul ediyor. İbn Teymiyye, konu ile ilgili bir hadisin zayıf olduğunu söyledikten sonra şöyle diyor:

(Bununla birlikte, eski Şam âlimlerinden bazıları, onu hem nakletmişler, hem de uygulamışlardır. Bundan dolayı, gerek bizim arkadaşlarımızın çoğunluğu, gerek başka birçokları, ölüye telkin vermeyi müstehab saymışlardır.)

İbn Teymiyye, zayıf hadis ile amel ettiklerini, başkalarının da ettiğini söylüyor. [\[1\]](#)

İbn Teymiyye'nin, bu açık ve net kabul edişini hazmedemeyip, bu sözünü görmezden gelmelerine ne denilir?!

Selefi görüşü üzere olduğunu idda edenlerin kaynaklarından biri olan, büyük imamımız ve şeyhülislam dedikleri, İbn Teymiyye'nin talebesi İbnü'l-Kayyim "Kitâbü'r-Rûh" (60-70 arası)unda şöyle dedi:

"Ve (İbnü'l-Kayyim) dedi ki: Eskiden günümüze kadar, insanların ölülere kabri başında telkin okuması da delalet eder. Şayet ölü bunu (telkini) duymasaydı ve onunla faydalanmasaydı, bunda bir fayda olmazdı ve bu, boş bir iş olurdu." Bu telkin, İmam Ahmed'e sorulunca, bunu güzel buldu ve insanların teâmülü/bu işi yapması ile delil getirdi. (İbnü'l-Kayyim'ın sözü bitti.)

Hazreti Aişe, Ebû Hüreyre ve Ebû Said el-Hudrî'nin (radıyallahu anhum) bildirdiğine göre, Resûlullâh Efendimiz şöyle buyurmuştur:

"Ölülerinize Lâ ilâhe illallâh'ı telkin ediniz!" [\[2\]](#)

Yahya b. Umâre dedi ki: Ben Ebû Said el-Hudri'yi Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

"Ölülerinize Lâ ilâhe illâllah (sözünü) telkin ediniz!" buyurdu, derken işittim. [\[3\]](#)

Ölü kabre konulup defin işi tamamlandıktan sonra, ölüye telkin verilip verilmeyeceği hususunda âlimler farklı görüşlere sahip olmuşlardır;

Hanefî fıkıh âlimlerinin görüşüne göre, gömüldükten sonra telkîn yapılması ne emredilir, ne de yasaklanır. İnsanların defininden sonra, telkin verip vermemekte serbest olduklarını söylemiştir. [\[4\]](#) Hanefilere göre, metinde geçen telkini, ölmek üzere olan hastalara değil, kabre konulan ölülere yapılır. Çünkü metinde, telkinin ölmek üzere olan hastalara değil, ölülere yapılması emredilmektedir. Metinde geçen "mevtâküm = ölüleriniz" kelimesini "ölmek üzere olan hastalarınız" diye tevil etmek için bir sebep veya bir karine mevcut değildir. Bu bakımdan söz konusu kelimeye, ehl-i sünnet ve'l-cemaat, hiç tevil etmeden "ölüleriniz" manâsı verirler. Onu tevil edenler ise

Mutezilîle'dir.

Bu mevzuda İbn Âbidin şunları söylüyor:

Ehl-i Sünnete göre, “ölülerinize Lâ ilâhe illallah'ı telkin ediniz!” sözü, hakikatine hamledilmiştir...

Bazıları, telkin yapılır, demişlerdir. Delilleri de, rivayet ettiğimiz hadistir. Birtakım kimseler, telkin yapılmayacağını, bazı kimseler de emir edilmediği gibi, yasak da edilemeyeceğini söylemişlerdir. Birinci kavlin delilinin gösterdiğine bakılırsa, onu tercih ettiği anlaşılıyor. [5]

İmam Şâfiî ise, yukarıda geçen hadisteki “mevtâ/ölüler” kelimesinin hakiki manada olduğunu belirterek, definden sonra telkinin müstehap olduğunu söyler.

Tenvirü'l-Kulûb, Mugni'l-Muhtâc, İânetü't-Tâlibîn, Tuhfetü'l-Habib, Tuhfetü'l-Muhtaç gibi Şâfiî kitaplarında, telkinin sünnet olduğu bildirilmektedir.

İmam Ahmed b. Hanbel de, Şâfiî ile aynı görüştedir. Ahmed b. Hanbel (v. 241)'e, cenaze defnedildikten sonra yapılan telkini sorduklarında şöyle demiştir:

“Ebû'l-Muğire vefat edince, Şamlılar ona böyle telkin verdiler. [6]

İmam Mâlik, “ölülerinize Lâ ilâhe illâllah'ı telkin ediniz!” hadisindeki “ölüler”den, “ölüm döşegindeki hastaların” kastedildiğini belirterek, definden sonra telkine dâir sahih bir haber bulunmadığı için, ölüye telkin vermek mekruhtur, demektedir. [7]

İbn Mâce'nin Sünen'inde, “ölüleriniz” ifadesiyle, ölüme yaklaşmış kimselerin kastedildiği belirtilmiştir. [8]

El-Kurtûbî, hadisin anlamını; “Lâ ilâhe illallâh'ı söyleyiniz ve ölüm anında onlara hatırlatınız! Ölüm kendilerine yaklaşmış bulunduğundan, bu gibi kimseler, ölüleriniz diye isimlendirilmiştir” şeklinde açıklamıştır.

Nevevî (v. 677/1278), “ölüleriniz” ifadesinin anlamı: ölümü yaklaşmış kimselerdir. Lâ ilâhe illâllah'ı telkinin amacı, “Kimin son sözü Lâ ilâhe illâllah olursa, cennete girer” hadisinde de olduğu gibi, kişinin son sözü olmasına yöneliktir” şeklinde yorumlamıştır. [9]

Ölüye telkin vermekle ilgili sahih hadis vardır. Hazreti Aişe, Ebû Hüreyre ve Ebû Said el-Hudrî'nin (radiyallahu anhum) bildirdiğine göre, Resûlullâh (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

“ölülerinize Lâ ilâhe illallâh'ı telkin ediniz!” [10]

Alusî Galiyyetü'l-Mevazı kitabında, Peygamber Efendimiz'in telkin verdiğini ve telkin vermeyi emrettiğini bildirmektedir.

Selefi görüşü üzere olduğunu iddia edenler, buradaki “ölülerinize” sözünü de zorlamalı bir yorumla “ölmek üzere olanlar” diye çevirmişlerdir.

Şâfiî fakihlerinden İbn Rif'at (v. 710/1310) ve Muhibbu't-Taberî de (v. 694/1295), hadisin zâhirî anlamını alarak, ölüden kastedilenin, ruhu bedeninden ayrılan kimse olduğunu ve hadisin, ölmek üzere olan kimselere hamledilmesinin hiçbir dayanağının olmadığını ileri sürmüşlerdir. [11]

Şevkânî, söz konusu münakaşaya yer verdikten sonra, şu değerlendirmeyi yapar: Hadisin lafzı ölümler hakkında açıktır (nass). Onun, ölmek üzere olan diri kimseye (muhtazar) şümulü mecazdır. Mecâza ise, ancak bir karine (delil, ipucu) olması halinde gidilir. Cemâat halinde ölünün yanında veya kabri üzerine Yâsîn okumak ile mescitte veya evinde Kur'an'ın tamamını (hatim) veya bir kısmını ölü için okumak arasında bir fark yoktur. [12]

Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), ölüyü defnetme işini bitirince, mezarın başında durur, ölünün sorulan soruları cevaplamak üzere sebat etmesi için dua eder ve yanında bulunan arkadaşlarına da:

“Kardeşiniz için (Allah'tan) mağfiret dileyiniz, onun için (kabir sualine cevap vermekte) sebat isteyiniz! Çünkü o şu an sorgulanmaktadır.” buyurarak, ölü için dua etmelerini emrederdi. [13]

Bu hadis hakkında Hâkim “senedi sahihtir.” demiş Zehebî bu hususta ona muvafakat etmiş, Nevevî (VII, 292) de, “senedi ceyyid (iyi)dir.” demiş, el-Elbânî Sahihu Sünen-i Ebi Davud (II, 305) de sahih olduğunu söylemiştir.

[1] İbn Teymiyye, Kabir Ziyaretleri, Sayfa: 11, Tevhid Yayınları.

[2] Müslim, Cenaiz: 1, 2; et-Tirmizî, Cenâiz: 7; Ebû Davud, Cenâiz: 15, 16; Nesaî, Cenâiz: 4; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, III, 3; İbn Mâce, Cenâiz: 3; İbn Cârûd, el- Müntekâ, I, 136, no: 513.

[3] Müslim, Cenaiz: 1, 2; Tirmizi, Cenaiz: 7; Nesâî, Cenaiz: 4; İbn Mâce, Cenaiz: 3; Ahmed b. Hanbel, Müsned: 111,2. Sünen-i Ebu Davud Terceme ve Şerhi, Şamil Yayınevi: 11/489.

[4] el-Ceziri, el-Fıkhu Ale'l-Mezâhibil-Erba'a, I, s. 501. Beyrut, 1972.

[5] Ahmed Davudoğlu, İbn Abidin Tercüme ve Şerhi, III, 398.

[6] Şevkânî, Neylül-Evtar, IV, 102.

[7] el-Ceziri, el-Fıkhu Ale'l-Mezâhibil-Erba'a, I, s. 501. Beyrut, 1972.

[8] İbn Mâce, Sünen, Cenâiz: 3, I, 464, No: 1444.

[9] Nesaî, Sünen, Cenâiz: 4; Ayrıca bu konuda bkz. M. Ahmed Abdusselâm, Kur'ân Niçin İndildi, s. 55.

[10] Müslim, Cenaiz: 1, 2; Tirmizî, Cenâiz: 7; Ebû Davud, Cenâiz: 15, 16; Nesaî, Cenâiz: 4; Ahmed b. Hanbel, el-Müsned, III, 3; İbn Mâce, Cenâiz: 3;

İbn Cârûd, el- Müntekâ, I, 136, no: 513.

[\[11\]](#) İbn Hacer, Telhîsu'l-Habîr, II, 650; Şirbînî, Mugni'l-Muhtac, II, 5.

[\[12\]](#) Şevkânî, İrşâdü's-Sâil, s. 46.

[\[13\]](#) Ebû Dâvud, Cenâiz: 67